

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

VI. Letnik.

V Ljubljani 15. novembra 1905.

Št. 11.

Prvi korak.

V 5. seji deželnega zbora je prišel v razpravo nujni predlog poslanca g. Hribarja in tovarišev o regulaciji učiteljskih plač. Gosp. Hribar je poudarjal, da se godi učiteljem velika krivica, pa je tudi povedal, da tega stanja ni kriva obstrukcija, kersmo nekdanj imeli deželni zbor, ki je deloval, pa se za izdatno izboljšanje ni mogel nikdar odločiti. — Naslikal je potem bedno stanje kranjskega učiteljstva, ki je v Avstriji najslabše plačano. Dolžnosti, ki jih ima učiteljstvo so vedno večje in nobeden stan nitako pod strogim nadzorstvom kakor so učitelji. Zahteva po regulaciji je splošna, za nje so se izrekle vse učiteljske stranke na imponantnem učiteljskem shodu v „Mestnem domu“. On je za to, da se regulirajo plače tako, da bi bil mir pred učiteljskimi prošnjami v dež. zboru. Za zgled kako se regulirajo plače naj služi Bukovina, kjer so učitelji tako plačani kakor državni uradniki zadnjih treh razredov. Žrtve res ne bode majhne, a dobiček bo vendar imela dežela, ker bode učiteljstvo, ki bode prosto skrbi za vsakdanji kruh, tembolj služilo domovini.

Za njim je izjavil v imenu katoliško-narodnih poslancev, poslanec dr. Šusteršič, da bo tudi ti glasovali za nujnost, ker bo pa to zasedanje le kratko in je nemogoče kaj izdatnega storiti v tem kratkem času, naj se stori vsaj to kar je mogoče in se naj da iz blagajniških prebitkov draginjska doklada

vsaj oženjenim učiteljem, ki so podpore najbolj potrebni. Nasvetoval je znesek 40—50.000 K na leto.

Na dalje je izjavil, da z regulacijo plač še ne bo rešeno učiteljsko vprašanje. Šolstvo je nujno potrebno reorganizacije. Nenaravno je, da dežela, ki nosi vsa bremena, nima pri šolstvu skoraj nobenega vpliva. Treba bo demokratizirati razne šolske korporacije, začeni pri dež šolskem svetu. Učiteljstvo naj si svoje zastopnike samo voli, da bodo zastopali učiteljstvo, ne pa delali tlake vladi. Nastopil je proti tajni kvalifikaciji, proti kateri se učitelj braniti ne more in ne sme, in ki služi dobro samo nadzornikom, ki šikanirajo njim ali vladi neljube učitelje.

Omenil je ravnatelja Lapajneto. Do l. 1900. so bili ž njim nadzornik zadovoljni, a minulo leto je našel slovenski dež. nadzornik, da pisatelj Lapajne ne zna ne slovenskega niti nemškega jezika, in da je slab stilist. To se vidi na kak nelep način lahko nadzorniki s pomočjo tajne kvalifikacije odstranijo neljube jim osebe. — Omenjal je potem drugi slučaj ki se je zgodil v zadnjem času, ki kaže, kako brez moči so učitelji napram nadzornikom in kako malenkostne reči porabijo ti veliki duhovi, kadar hočejo koga odstraniti. Za njim se je potegnil dr. Krek za učitelje, ki so v pokojeni po zakonu iz l. 1879. in jim je odmerjena pokojnina v višini 350—400 gold. Tem se godi krivica istotako tudi učiteljem, od katerih tirjajo sedaj nazaj petletnice, katerih so baje dobili preveč izplačanih.

V sklepni besedi je Hribar izražal veselje, da je njegov predlog našel pri katoliško-narodnih poslancih tako prijazen odmev. Ker v sedanjem položaju ni mogoče misliti, da bi bila regulacija resna, se strinja z nasveti katoliško-narodnih poslancev glede draginjskih doklad oženjenim učiteljem, a se mu zdi nasvetovana svota prenizka in upa, da se bo moglo kaj več dobiti. V ostalem se pridružuje izvajanjem dr. Šusteršiča. Govor dr. Šusteršiča so na galeriji zbrani učitelji živahno odobraval. —

Tako je storjen prvi korak k regulaciji. Nihče ne more tajiti, da so učitelji z družinami podpore najbolj potrebni. Hribarjev predlog na katerega izvršitev v sedajnem položaju ni nihče mislil, kdor koli pozna finančno stanje dežele, je imel nekaj uspeha, ko se je dr. Šusteršič izjavil za to, kar je mogoče storiti, da se učiteljem vsaj oženjenim izplačajo draginjske doklade. Učitelji, ki so prišli tako obilno na zbornične galerije, da bi demonstrirali proti katoliško-narodnim poslancem, so bili presenečeni. Upajmo, da bodo tudi učitelji, ki so bili uverjeni, da katoliško-narodni poslanci obstruirajo zaradi regulacije učiteljskih plač, spoznali, da to ni res, da je govorjenje le agitacijsko slepilo nasprotne stranke, ki hoče imeti učiteljstvo za politične priganjače.

Z draginjskimi dokladami, še ni izpolnjena upravičena želja učiteljev. Mi moramo stremiti za tem, da smo v istih gmotnih razmerah kakor uradniki zadnjih treh razredov, a dolžnost poslancev je, da preskrbe vire, iz katerih se bo moglo to pokriti. — Dal Bog, da bi se to skoraj zgodilo!

Iz debate o regulaciji učiteljskih plač.

Da bode učiteljstvo videlo, kako stališče zavzemajo katoliško-narodni poslanci glede regulacije, prinašamo oba govora iz V. seje dne 8. t. m.

Poslanec **dr. Šusteršič**: Visoka zbornica! Izrekam pred vsem v imenu katoliško-narodne stranke, da bomo glasovali za nujnost predloga. (Odobranje in ploskanje na galeriji.) Tudi mi, katoliško-narodna stranka, smatramo razpravo o predmetu, katerega je gospod predgovornik spravi nujnim potom v zbornico, v resnici kot nujno. Seveda, gospoda moja, mi moramo svesti biti tudi pri razpravi tega, kakor pri razpravi vsakega predloga v tej visoki zbornici, da je naša dolžnost v soglasje spraviti različne interese, različne, včasih si nasprotujoče interese raznih stanov. Nečem se spuščati danes, ko se gre le za nujnost, v podrobnosti, ali kot potrebno smatram poudarjati, da bode eno najvažnejših vprašanj pri tej zadevi upoštevanje finančnega efekta in osobito vprašanje pokritja.

Vsakdo ve, da mi katoliško-narodni poslanci v prvi vrsti zastopamo interese kmeškega stanu, da bomo torej interese tega stanu varovali v prvi vrsti; vemo pa tudi, da ti interesi niso samo materijelni, ampak tudi ideelni, in da gotovo varujemo ideelne interese kmeškega stanu, ako damo deželi najboljše učitelje, in najboljše učitelje bomo dobili, ako bo učiteljstvo primerno tudi plačano. (Poslanec Hribar: „Dobro, dobro!“)

Gospoda moja, vendar v tem trenutju, v katerem se sedaj nahajamo, osobito glede na to, da je zborovanju deželnega zbora postavljena tesna meja, da bo, kakor se čuje, 18. november morda zadnji dan zborovanja deželnih zborov, in glede na to, gospoda moja, da se mi vidi, da je treba zelo nujno vsaj nekaj storiti, glede na to bi jaz ločil to, kar je v tem hipu neobhodno potrebno in kar je mogoče hitro in nujno storiti in izvršiti, od definitivne ureditve vprašanja.

Meni se vidi, da tako hitro, kakor je želeti, skoraj ne bomo mogli vstvariti drugega, kakor nek provizorij in ta provizorij bi moral po mojih mislih sestojati v nekakih draginjskih dokladah, za katerih izplačilo bi lahko pooblastili deželni odbor, in pri katerih naj bi se oziralo po naših mislih v prvi vrsti na tisti del učiteljstva, ki nima skrbeti samo zase, ampak ima skrbeti tudi za svojo rodbino. Pred očmi imam tukaj, da jasno povem, draginjske doklade osobito za oženjene učitelje. Potreba bo študirati finančni efekt tudi teh draginjskih doklad, ali se razširijo na učiteljstvo sploh, ali pa omejijo samo na oženjene učitelje. In, gospoda moja, meni se vidi, da ostanem na terenu praktične izvedljivosti, meni se vidi, da to, kar lahko takoj napravimo, v par dnevih, to je, da pooblastimo deželni odbor, da izplača draginjske doklade do nadalje oženjenim učiteljem, kajti sodim, da bi ves finančni uspeh tega bil kakih 40.000—50.000 K na leto. In to, mislim, je izdatek, katerega lahko takoj sklenemo, ker to ne bi bil tako velik izdatek, da bi se moglo reči, da se vsled tega izdatka deželni davkoplačevalci hujše obremenijo nego doslej. Blagajnični prebitki, takozvani „Cassenbestände“, bi po mojih mislih za izvršitev te najnujnejše akcije zadostovali.

Kar se pa tiče definitivne ureditve, sem mnenja, da naj se s tem vprašanjem pristojna mesta pečajo, in sicer temeljito pečajo osobito glede obeh vprašanj, glede financijelnega efekta in pa glede vprašanja pokritja.

Toda, gospoda moja, iz stališča naše stranke, katoliško-narodne stranke, moram poudarjati, da se nam z vprašanjem plač nikakor ne zdi še rešeno stanovsko vprašanje učiteljstva in tudi gospod predgovornik je tekom svojega govora to, če ne direktno, vsaj posredno povdarjal.

Gospoda moja, šolstvo v naši deželi je sploh, vobče potrebno reorganizacije. Spremeniti se mora pred vsem, da zgoraj začnemo, sestava deželnega šolskega sveta, kajti ako uvažujemo, da mora vsa bremena ljudskega šolstva nositi dežela, dasi si je pa na drugi strani država s sestavom deželnega šolskega sveta osvojila popolno gospodstvo nad deželnim šolstvom in osobito učiteljstvom (Klici: „Res je!“), gospoda moja, potem moram reči, da osobito tisti moment, ko se še pomnožijo bremeni dežele, je trenutek, ko je treba tudi deželni šolski svet demokratizirati in preustrojiti tako, da ne bode vlada neomejeni gospodar v deželnem šolskem svetu, temveč da bodo zastopniki ljudstva (Poslanec dr. Krek: „In učiteljstva!“) in učiteljstva v deželnem šolskem svetu imeli primerno besedo.

Podobno veljaj tudi glede sestave okrajnih šolskih svetov.

In potem pa, častita gospoda, bo treba pri tej priliki položiti tudi — to odkrito povem — položiti roko na skelečo rano v stanovskem telesu našega učiteljstva in to je — tajna kvalifikacija, gospoda moja, tista tajna kvalifikacija, katera odločuje včasih o usodi učitelja in cele njegove rodbine in proti katere se učitelj niti braniti ne more. (Klici na galeriji: „Dobro, dobro!“)

Častita gospoda, pomisliti treba, da ima naš deželni šolski nadzornik s svojimi kvalifikacijami v rokah celo učiteljstvo v deželi. Mož je preobložen — naravno, ker ima tako velikanski delokrog, včasih tudi lahko kaj zameša, podatke ene šole lahko zameša s podatki druge šole, — sploh, pripeti se lahko in to se je pripetilo, da v tajni kvalifikaciji, za katero ubogi učitelj nič ne ve, stojé dejanske, materijelne neresnice. (Klici: „Res je!“)

Temu bi se prišlo v okom čisto lahko, če bi v vsakem slučaju kompetence kvalifikacija kompetentu naznanila in mu se dala prilika, pojasniti svoje stališče napram tej kvalifikaciji.

Gospoda moja, pred očmi imam osobito dva slučaja iz zadnjega časa. Vzemimo slučaj ravnatelja meščanske šole v Krškem Lapajnetu. 27 let je bil dober za ravnatelja. Leta 1900. je bil še nadziran od tedanjega deželnega šolskega nadzornika, ki je potrdil, da mož ugaja in odgovarja zahtevam, katere so do njega stavljenе. Kar naenkrat tekom letošnjega leta dobi od deželnega šolskega sveta oziroma od predsedstva deželnega šolskega sveta dekret, da je na podlagi znanega kavčug-paragrafa našega šolskega zakona penzioniran. To se je zgodilo brez navajanja katerihkoli razlogov meni nič tebi nič čez noč. Naravno, da se je mož pritožil in da je bil potem deželni šolski svet vsled ukaza ministerstva primoran, naznaniti ravnatelju tudi razloge

tega penzioniranja. In ti razlogi, gospoda moja, kažejo ravnatelja v tako čudni luči, da moram reči, da je kvalifikacija, katera se mu je dala, objektivno neresnična. Če bi se bilo dotično poročilo, na katerem stoji odločba deželnega šolskega sveta, omejilo na nekatere stvari, bi bil morebiti mogoč kak dvom vsaj, da je vendarle kaj resnice v dotični kvalifikaciji. Ali, gospoda moja, pomisliti je treba, da v tistih razlogih stoji na primer to, da učitelj Lapajne ne zna slovenski. (Smeh in klici na levi: „Oho!“ „Slovenski pisatelj!“) Ravnatelj Lapajne, ki je pisatelj slovenski in od katerega je že vsakdo izmed nas tukaj navzočih Slovencev že kaj čital in se prepričal, da piše pravilno slovenščino, o tem stoji uradno izdano od deželnega šolskega sveta, da mož ne zna slovenski!

Častita gospoda, iz tega samega vzgleda sprevidite, koliko vere je dati v obče tozadevnemu poročilu, kajti če je v enem oziru tako gorostasno, potem se lahko sklepa na druge neresnice, ki se nahajajo v dotični rešitvi deželnega šolskega sveta Kranjskega.

Omenjam še, da je tudi rečeno v navedenem dopisu dežel. šolskega sveta, da ravnatelj Lapajne nemški ne zna, — tedaj potem ne vem, kateri jezik ta mož pravzaprav zna. (Veselost na levi.) — Rečeno je v onem dopisu, da ima slab nemški štil! Povdarjati pa moram, da je ravno tisti odlok deželnega šolskega sveta, katerega je še naš ljubljeni bivši deželni predsednik Hein podpisal, da je ravno tisti odlok pisan v tako slabem nemškem štilu, da bi bilo mene sram, kaj tacega podpisati. (Živahna veselost na levi.) Gospoda moja, stvar glede Lapajneteta visi inštančnim potom in bo rešena od ministerstva. Ali, gospoda moja, jaz moram danes navajati drug slučaj, slučaj, v katerem se gre za neresnično tajno kvalifikacijo povodom kompetence.

Neka ljudska šola se je bila razširila v dvorazrednico. Na enorazrednici je služboval že več let učitelj, ki je v dotični vasi, kjer je služboval, se tudi oženil. Njegova žena je kot domačinka upravljala tudi posestvo svojega očeta v dotičnem kraju. Mož je bil torej navezan, ravno na ta kraj in gotovo bo vsak priznal, da če je imel zadostno sposobnost za nadučitelja in če ni imel starejšega ali boljše kvalificiranega konkurenta, bi se mu ta služba pač po pravici morala dati. Ali prišlo je drugače. On te nadučiteljske službe ni dobil, deželni šolski svet jo je dal drugemu, mlajšemu, mnogo mlajšemu kompetentu; pa ne samo to, ampak, četudi se je od šolske oblasti dobro vedelo, da je po rodbini svoje žene nekako navezan na ta kraj, se njega niti kot učitelja na tem kraju ni pustilo, temveč služba se je dala učiteljici in sicer učiteljici, ki je menda še celo prepozno vložila svojo prošnjo, ko je termin bil že zamujen. Tako se trdi, vsaj se bo to lahko dalo pojasniti od strani poklicane oblasti. Bodi temu kakor hoče, toliko je gotovo in to bo vsak priznal, če je mož stvarno bil sposoben, bi se mu bila morala dati ta služba. Ali on službe ni dobil, šel je potem k deželnemu šolskemu svetu in izvedel od referenta tiste točke njegove kvalifikacije, katere so ovirale, da bi bil on to službo dobil, in tukaj gospoda dovoli, da čisto kratko povdarjam te točke.

V tajni kvalifikaciji je stalo, — tako je trdil deželnega šolskega sveta referent — da mož ni imel šolske kronike. P o p o l n a n e r e s n i c a ; k e r

ta šolska kronika eksistira, jaz sem jo sam imel v rokah, ker so mi jo prinesli odposlanci krajnega šolskega sveta pokazat. Torej to je debela neresnica, ki stoji v tajni kvalifikaciji (Klici na levi: „Čujmo!“).

Druga neresnica je, da ni imel v rokah tistega učnega reda, ki je bil izdan vsled ukaza deželne šolskega sveta z dné 30. maja 1902, št. 45. To je res, v tem pogledu je bila kvalifikacija resnična, mož tega učnega reda, tega ukaza v resnici ni imel in ga torej deželnemu šolskemu nadzorniku tudi ni mogel pokazati; ampak najzanimivejše je, da ga takrat niti v roki ni imeti mogel, ko se je inšpekcija vršila! Namreč inšpekcija se je vršila dné 28. novembra 1903, dotični ukaz deželne šolskega sveta, katerega sem ravno navedel, pa se je z intimatom pristojnega c. kr. okrajnega glavarstva dostavil temu učitelju šele dné 26. januarja 1904 (Živahna veselost na levi), in sicer z intimatom z dné 20. januarja 1904, št. 1046. c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju. V učiteljevi tajni kvalifikaciji pa je stalo kot greh da on ni imel že dné 28. novembra 1903 tega ukaza v rokah (Ponovljena veselost na levi.)

Potem se mu je očitelo kot tretja točka v tej kvalifikaciji, da ga med šolskim poukom baje ni bilo v šoli. Resnica pa je, da je nadzornik prišel ob 11. uri, ko je po predpisu 10 minut odmora, in da je med tem odmorom učitelj nekam šel, kar mi ni treba natančno povedati in do česar ima, mislim, tudi učitelj vendarle še pravico (Veselost na levi), in ravnoisto pot je šlo tudi več otrok. In potem stoji v tajni kvalifikaciji, da ga ni bilo v šoli, ampak, da je bil pod streho in konštatiram, da deželni šolski nadzornik ni bil pod streho. Kako je torej mogel kaj takega trditi?

V četrti točki se je temu učitelju očitelo, da dnevnik in tednik nista bila v postavni obliki izdelana. Dnevnik in tednik v resnici nista bila popolnoma izgotovljena, ali dotični učitelj je imel v rokah koncept za dnevnik in tednik, in jaz mislim, da se vendar ne more od učitelja zahtevati, da je vsak hip dnevnik in tednik že na čisto spisani. Jaz mislim, da popolnoma zadostuje, če si sproti napravi koncept in skrbi, da je ta koncept v doglednem času na čisto spisani.

Torej take stvari se nahajajo v tajni kvalifikaciji, stvari, ki so popolnoma neresnične in katere morajo — drugače si tega ne morem razlagati — sloneti le na pomoti deželne šolskega nadzornika. Takih slučajev je pa Bog vé koliko in prizadeti učitelj se braniti ne more. To je velika nevarnost tajnih kvalifikacij in zato mislim, da je ena najvažnejših točk v stanovskem vprašanju učiteljstva, to vprašanje tajnih oziroma javnih kvalifikacij. Kadar stopimo do definitivne ureditve učiteljskih razmer v deželi bo treba skrbeti, gospoda moja, da se ustanovi službena pragmatika. Kam bomo prišli in kaj pa imamo od najboljše plačanih učiteljev, ako je učitelj brezpraven, ako nima tiste svobode, katero hočemo in zahtevamo za vsakega državljana! (Odobrovanje na levi in ploskanje na galeriji.)

Ponavljam, da bomo glasovali vsi za nujnost predloga.

Poslanec **dr. Krek**: Visoka zbornica! Ker se je že nekoliko omejnalo in ker bo skoraj gotovo stvar se tako vršila, da definitivno urediti

učiteljske plače ne bo mogoče, zato naj jaz dve stvari omenim, ki sta isto tako nujni, da se v tem vprašanju rešita. Tičeta se obe plač učiteljev.

Prvi slučaj se tiče podučiteljev, to je tistih, ki so dobili šele kasneje, po razpisu ministerstva, na prošnjo svojo definitivnost. Ti učitelji imajo vsled tega silno malo službenih let in zanje velja zakon iz leta 1879., ki določa, danaj se vzame za podlago glede pokojnine dejanska plača letnih 350—400 gld. To je naravnost krivično, da stari moške, ki so celo svoje življenje, četudi po imenom „podučiteljev“, delali za deželo, na stara leta trpijo lakoto. Mislim, da je to nekaj takega, kar ne smemo trpeti. Zato mislim, da je tudi pri provizorični ureditvi učiteljskih plač nujno potrebno, da se temu odpomore.

Druga stvar, ki je ravno tako nujna, je pa vprašanje, od kedaj naj se štejejo petletnice za učitelje. Tisti učitelji, ki so bili pred l. 1873. definitivno nastavljeni, so glede petletnic na slabšem, ker pred tistim letom se je zahtevalo pred petletnicami 15 letno službovanje. V tem oziru imamo nekoliko britkih slučajev. Nekaterim učiteljem, ki so stopili v pokoj, se je odmerilo več petletnic, nego jim je šlo po zakonu in sedaj morajo ti reveži to nazaj plačevati. Torej tudi ob provizorični rešitvi vprašanja o učiteljskih plačah moramo zahtevati, da se ta krivica uredi in temu odpomore. Oboje se da izvršiti, ne da bi bilo v zbornici treba skleniti zakona, ampak samo z nekim provizoričnim pooblastilom deželnega odbora. Da bi se na to ne pozabilo, zato sem spregovoril te besede.

Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili.

(Dalje.)

Za najvišje razrede bi nasvetoval biblično katehezo še v drugačni obliki, posebno za take zgodbe, ki so že od poprej znane: Katehet naj že v pripovedovanje povzame vse, kar bi imel poznaje razlagati ali dostavljati za besedilo šolske knjige, tako da je to besedilo rezultat njegovega predavanja, slično kot so katekizmovi obravnavi rezultat — katekizmovi odgovor.

Zgled: Mladenič v Najmu.

I. Uvod. Danes vas povabim na pogreb. Pa me morate prav razumeti. Povabim vas le, da prav pazno poslušajte, ko vam bom opisaval, kako se je vršil neki pogreb za časa Jezusovega javnega delovanja na zemlji, namreč pogreb mladeniča v Najmu, ki je pač radi čudeža, ki se je takrat zgodil, najiminitnejši v zgodovini.

II. Pripovedovanje. Ako se gre iz mesta Kafarnavma, ki se v evangeliju imenuje Jezusovo mesto, proti jugu, se pride nekako v 10 urah do mesta Najm, ki leži ob znožju malega Hermona in gore Tabor. Ta kraj je tudi zgodovinsko znamenit: tam blizo je gora Gilboe, znana iz nesrečne vojske kralja Savla; tam blizo je tudi Sunam, kjer je prerok Elizej čudežno deloval. Po tej cesti je prišel nekega dne Jezus s svojimi učenci in z veliko množico ljudi pred mestna vrata mesteca Najm, ki je bilo precej veliko mesto takrat, kakor sodijo po podrtijah, ki se še nahajajo tam. Ta množica je prišla od severne strani: nje središče je bil Jezus Kristus, ki so ga vsi željno poslušali in veselo spremljali. Iz mesta pa je šla druga, tudi mnogoštevilna družba, katere središče pa je bil — mlad mrlič, prezgodaj umrl sin neke, kakor je videti, imenitne vdove. Pri mrliškem sprevedu gredó

najprej jokajoče ženske in žalujoči godci; za njimi gre judovska gospa, tiho in milo jokaje, užaljena mati pokojnikova, zapuščena in potrta vdova; potlej je na vrsti mrlič, ki ni v zaprti krsti, kakor se pri nas nosijo mrlični na pokopališče, marveč na deski brez pokrova, kakor spečega na postelji, ga nesó štirje možje; sprevod konča množica prijateljev, sosedov in drugega ljudstva. Pogreb je bil zvečer, ker so se pri Judih navadno vršili pogrebi še na dan smrti po solnčnem zahodu. Prizor je bil že sam obsebi veličasten: dvojna obilna množica, tihi večerni čas, mila žalost pogrebcev; a nad vse veličastno je, kar se je zgodilo med potjo!

Ker je bila pri Judih navada, da so se pogreb srečujoči ljudje tudi pridružili pogreb-
cem, so brzkone pričakovali, da bo Jezus s svojim spremstvom tudi tako storil. Torej v začetku niso bili tako pozorni. Zdaj pa stopi Zveličar k jokajoči materi in jo tolaži z milo-
ločutno besedo: „Žena, nikar ne jokaj!“ Res čudna tolažba: Kako, si je utegnila misliti jokajoča vdova, kako da bi se jaz, mati, ne jokala, ko mi nesó edinega otroka v hladni grob? O da, kot neusmiljeno zasmehovanje bi se glasilo, ko bi kdo drugi hotel v takih okoliščinah prepovedovati solze jokajoči materi. Toda to tolažilo se tako prilaga užaljenemu srcu — in tolažnik prihaja iz Kafarnavna, kjer se je že zgodilo toliko čudežev, — kaj pa, če je res ta premili tolažnik, vsemogočni čudežnik, obljubljeni Mesija!? Ni se varalo rahločutno materino srce! Jezus se dotakne nosil v znamenje, da naj nosilci postojé, kar so tudi takoj razumeli in storili. Zdaj si pa mislite, kakšen prizor je moral to biti, ko se je ves dolgi sprevod hipoma ustavil in se mu je približala še vsa množica Jezusovih spremljevalcev! Vseh oči so obrnjene proti mlademu mrliču, ki odkrit počiva na nosilih, in proti mrličevi materi, a še posebej proti Jezusu, božjemu tolažniku. Kar zadoni milo-
glasna beseda: „Ml a d e n i č, r e č e m t i, v s t a n i!“ Kakor električni tok prešine množico nebeška nada, ki se takoj tudi izpolni. Že vidijo mladeniča, kako se mu vrača življenje: otemnele oči se odpró, v blede lice se povrne mladeniška rdečica, glavo povzdigne, — v rokah in nogah, po vseh udih začuti poprejšnjo moč, — opre se, sede, začne go-
voriti, vstane in zopet hodi! O, kdo bi mogel popisati čustvo, ki je zdaj prevevalo mlado srce srečnega obujenca! Takoj izprevidi pomen vsega prizora: množico štrmečih pogrebcev, njemu namenjenih, ki so pa že sredi pota dovršili svoj žalostni posel in se zopet lahko veseli vrnejo v mesto. Pred njim stoji vsemogočni Gospod življenja in smrti, o katerem je gotovo že poprej marsikaj slišal, gotovo bil že prej kdaj med navdušeno množico, ki je poslušala njegove nebeške nauke in zrla njegove božje čudeže. Zastonj išče besedi, da bi se mu zahvalil; — kleče v tihih solzah, tako si smemo misliti, se zahvaljuje poljubovaje Jezusovo dobrotno roko. In kdo bi popisal iznenadenje osrečene matere! Saj se niti ne dá ugibati, je li sin bolj vesel, ko zopet vidi svojo ljubo mater, ali je mati bolj srečna, ko zopet zre svojega preljubljenega sina, živega in zdravega! — Kakšen vtis pa je imela veličastna dogodba do ljudi, nam sv. evangelij še posebej naznani: Vse je osupnilo, — veliki strah je prevzel vse, ker so tako blizo čutili vsemogočnost božjo! Le mislite si, kaj bi storilo naše ljudstvo, ko bi n. p. zdaj ob mnogoštevilnem pogrebu v sredi pota na božji klic oživel mrlič in se zopet vrnil na svoj dom! V prvem trenutju bi se prestrašili, potem bi pa, pač še bolj kot nekaj Izraelci, glasno začeli hvaliti in poveličevati Boga! — Pa ne le navzoče je to tako zelo pretreslo, marveč strmeli so tudi drugi ljudje po deželi, kjerkoli se jim je pripovedovalo o tem veličastnem čudežu. Upani, da tudi vam nisem zastonj pripovedoval.

III. P o j a s n j e v a n j e odpade, k večjemu se posname v glavnih potezah. Raz-
l a g a je tudi lahko kratka; opozoriti je le treba v kratkem na Jezusovo v s e m o g o č -
n o s t, na neskončno dobrotljivost njegovega presv. Srca, na m a t e r i n o l j u -
b e z e n do otrok. Cerkevni očetje tudi primerjajo v tem dogodku telesno obujenje greš-
nikov v sv. pokori: „Ko je bil mladenič od mrtvih obujen, se je veselila mati vdova: ljudi pa, ki se vsak dan po duhovno obujajo, se veseli duhovna mati, sveta cerkev“ (Sv. Avguštin). V u p o r a b i naj se obudi misel na smrt, veliko dobroto zdravja, morda kaj o pogrebihih idr. (Cf. „Duh. Pastir“ 1899).

Nekateri rabijo slično obliko tudi pri manjših učencih. Saj so pač slavne M e y e v e kateheze za nižje razrede nastale tudi na enak način.

C. Katekizmovska kateheza.

Zgodovina kateheze in novejšje katehetsko slovstvo nam kaže precej razlike pri katehizovanju, tudi pri najboljših, „klasičnih“ katehetih.

Prva razlika: Učenci takoj odpro katekizem, bero posamezna vprašanja, katehet jih razlaga po metodičnih pravilih. To postopanje ima sicer nekaj koristnega, n. pr., da ima vsak učenec že pred očmi to, o čemer se uči, da ni v dvomu o tem, kaj se mu bo učiti doma itd. Vendar sedanja metodika priporoča: Otroci naj imajo katekizme zaprte, katehet obravnavaj z njimi učno enoto in, kadar jo znajo vsaj po vsebini, odpro knjige, ob čitanju se izpraševaje ponavljajo poglavitna razjasnila in, če treba, se še kaj doda zlasti v pojasnilo manj jasnih besedi ali stavkovih zvez.

Druga razlika: Nekaterim je vsako imenitnejše vprašanje učna enota in nadaljeva se od vprašanja do vprašanja opravijo pri vsakem posebej vse, kar zahteva celotna kateheza; drugi pa obravnavajo skupno več sorodnih vprašanj in podavajo le enkrat, kar je skupnega, n. pr. praktično uporabo. S tem je kateheza enotno zaokrožena, bolj pregledna in zahteva manj časa.

Tretja razlika: Nekateri rabijo razna nazorna pojasnila, za vsako vprašanje posebej ali celo za isto vprašanje po več; novejši pa — po „monakovski metodi“ — zahtevajo eno pojasnilo (navadno: zgodbo) za vso skupino vprašanj; seveda jim nagaja ta neprimernost, da ne morejo biti vedno dosledni in jih rabijo po več, sementertja celo preveč.

Četrta razlika: V obče delé katehezo poleg uvida v tri dele: podavanje, razlago z dokazi (kjer so potrebni), parenezo (uporabo); novejši pa si veliko obetajo od formalnih stopinj, nekoliko prikrajšanih.

Kaj pa mi? Posnemajmo, kar je dobrega, opuščajmo, kar je manj ugodnega ali pretežkega.

Katekizmovska kateheza imej te-le dele:

I. Uvod, ki bodi sličen onemu pri biblični katehezi.

Smoter napovedujejo nekateri samo za katehizmovsko vsebino, drugi pa samo za pomožno zgodbo. Morda ne bo napačno, ako se napove obojni smoter, vsak na svojem mestu.

II. Podavanje, ki obsega pripovedovanje skupnega nazorila (zgodbe) in izvajanje vseh vprašanj iste učne enote; ali pa navadno pojasnjevanje po zgledih, primerih itd. — takozvano „katehizovanje“.

III. Ponovitev vseh vprašanj (zistem).

Ta ponovitev je dvojna: najprej ustna kot rezultat obravnave, potlej pa še čitanje iz katekizma, kjer se primerno izpraševaje obnove poglavitne reči iz obravnave ter pridenejo še potrebna pojasnila teksta.

IV. Uporaba (pareneza), slična kot pri biblični katehezi.

Zgled: *A. Kakšna mora biti naša vera?* (Vpr. 23.—27.) (Po „monakovski metodi.“)

I. Uvod. *a) Smoter:* Danes vam hočem pojasniti, kako moramo verovati ali kakšna mora biti naša vera. *b) Priprava:* Kaj smo se že učili o veri? Kaj nazadnje? (Zakaj je vera k zveličanju neizogibno potrebna?) Torej je sv. vera za nas najimenitnejša reč na svetu, ker se brez nje ne moremo zveličati. Pač nam je nad vse potrebno vedeti, kako moramo verovati ali kakšna mora biti naša vera. Kje se bomo pa tega najlažje naučili? Glejmo na svetnike in svetnice Božje. Za zgled sem vam posebej odbral prvaka apostolov — svetega Petra.

II. Podavanje. Jezus se je nekoč mudil v mestu Kafarnavmu, saj to mu je bil posebno priljubljen kraj. Veliko ljudstva se je zbralo, in tudi apostoli in učenci so bili pri njem. Takrat je izpregovoril one veličastne besede o presv. Rešnjem Telesu: „Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes. Kdor jé od tega kruha, bo živel vekomaj. In kruh, ki ga bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta.“ Judje kar niso mogli umeti teh Gospodovih

besed; nevoljni so bili in so govorili med seboj: „Kako nam more ta dati svoje meso jesti?“ Tu je Jezus še enkrat ponovil in zatržil, kar jim je bil rekel: „Resnično, resnično vam povem, ako ne boste jedli mesa Sinú človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. Moje meso je res jed, in moja kri je res pijača.“ — To pa je bilo Judom že preveč. Tega nikakor niso mogli umeti. Saj so se še mnogi učenci spotikali nad temi besedami, češ, da jih ni mogoče verjeti, ter so odšli in niso več hodili z njim. Zato se pa obrne Jezus k dvanajsterim apostolom in jih vpraša: „Ali hočete tudi vi oditi?“ Zdaj pa se oglasi Peter in pravi: „Gospod, h komu pojdemo? Ti imaš besede večnega življenja. In mi smo verovali in vemo, da si ti Kristus, Sin živega Boga.“ (Ponovitev!)

(Vera bodi splošna!) — Kajne, to je odgovor, pač vreden svetega moža — prvaka apostolov! To se pravi — verovati! — Jezus je vprašal apostole: „Ali hočete tudi vi oditi?“ — Kaj jim je hotel s tem reči? (O, ni jih hotel s tem prositi, češ, ostanite vsaj vi pri meni! O ne, marveč zahteval je odločno: „Slišali ste moje besede; a če mi nočete verovati, odidite le še tudi vi, kakor drugi; ne potrebujem vas; bom že dobil druge apostole, ki mi bodo verovali.“) Kaj reče in zatrjuje Peter? („Gospod, kam hočemo iti?“ itd.) Kaj pa hoče reči s temi krasnimi besedami? (Gospod, drugi odhajajo, ker te niso razumeli in ker nočejo verovati. Mi te tudi nismo razumeli, pa vendar ostaneme pri tebi; radi verjamemo v se, kar si rekel, zato ker si rekel ti, saj si ti Kristus, Sin živega Boga; zato mora tudi vse res biti, kar rečeš.) Glejte, to je prava vera, ako vse verujemo, dasi ne razumemo vsega, verujemo zato, ker je razodel Bog, ki je neskončna resnica. Ako verujemo brez izjeme vse, kar uči katoliška cerkev, tedaj je naša vera splošna.

(Vera bodi trdna!) Oglejmo si le še natančneje prelepe besede Petrove in ozrimo se tudi nekoliko v njegovo srce! Sv. Peter pravi: „Mi smo verovali in vemo, da si ti Kristus, Sin živega Boga!“ O da bi bil mogel takrat zreti v obraz sv. Petru, ko je izpregovoril te iskrovite besede. Kako mu je vzplamtelo oko in zadrhtelo srce, ko je pred vsem apostolskim zborom slovesno vzdiknil: „Ti si Kristus, Sin živega Boga!“ Kaj se pač takoj vidi iz takega vedenja in govorjenja sv. Petra? Odkril nam je takorekoč svoje srce. Kar govori, mu ne prihaja le iz ust, marveč iz globine njegove duše, govori tako, kakor misli: „Ti si Kristus, Sin živega Boga!“ — O tem je tako prepričan in zagotovljen, da bi ga ne mogla premočiti nobena reč na svetu. Taka mora biti tudi naša vera: trdna in neomahljiva; niti sence kakega dvoma ne sme biti v našem srcu. Pomnite torej: Če verujemo tako, da prav nič ne dvomimo, je naša vera trdna.

(Vera bodi živa!) Peter je rekel Gospodu: „Ti imaš besede večnega življenja.“ S tem je hotel Peter povedati, da moramo trdno verovati Jezusove besede, zato ker je njegov nauk iz nebes, božji nauk. Toda te besede imajo še nekaj več v sebi. Peter je hotel tudi reči: Ti sam nam znaš in moreš povedati, kaj moramo storiti, da dosežemo večno zveličanje. H komu drugemu torej hočemo iti, ker leti edini nam znaš pokazati pravo pot v nebesa. To prepričanje je Peter dovolj izpričal s svojim življenjem. Resno se je izogibal hudega in goreče se trudil za čednost in dobra dela. Kako zelo je sovražil greh, lahko izprevidimo iz tega, ker je tako britko objokaval ono svojo nesrečo na dvorišču Kajfovem! Delal pa je poleg sv. Pavla izmed vseh apostolov največ in najbolj goreče za božje kraljestvo. Bili so takrat za novo ustanovljeno cerkev jako neugodni časi, a s svojim ognjevitim pogumom je srečno vodil in rešil svoj čolnič v sredi ljutih viharjev. Posnemajmo ga. Ako kdo tako živi, kakor uči sv. vera, posebno če zvesto izpolnjuje dolžnosti svojega poklica, pravimo, da živi po veri. Če živimo tako, kakor vera zahteva, je naša vera živa.

(Vera bodi stanovitna!) Morda bi pa le kdo utegnil ugovarjati, češ, da svetⁱ Peter ni bil trden v veri, ker je tako sramotno trikrat zatajil Jezusa. Res je bila to velika nesreča zanj, a jo je takoj popravil in je bil potlej ves čas zvest svojemu Gospodu, dasi je moral veliko hudega prestati radi vere. Klicali so ga k sodnji, pretili mu s smrtjo, ako ne neha oznanovati Jezusa; pa odločno je odgovarjal, da je treba Boga bolj slušati nego ljudi. Tepen je bil z drugimi apostoli vred; a veselil se je, da je mogel trpeti zavoljo svoje vere. Vrgli so ga v ječo že v Jeruzalemu in prav gotovo bi ga bili že tam umorili; ko bi ga ne bil angel čudežno rešil. Pa v Rimu so ga zopet zaprli v hudo ječo in ga

obsodili v smrt. Sv. Peter je torej dal življenje za sv. vero. Kako je umrl . . . O da, vera sv. Petra ni bila kakor šibko drevesce, ki ga lahko vpogne in polomi vsak veter; ne, bila je v njegovem srcu utrjena, kakor močno, globoko ukoreninjeno drevo, ki mu ljuti viharji skušnjav sicer šibijo veje in vrhove na vse strani, da glasno šumi in hršči, a krepko drevo ne pade, marveč se le na novo utrdi. Glejte, to se pravi stanovitno verovati. Tudi naša vera mora biti taka. Če smo pripravljene raje dati vse, tudi življenje, kakor odpasti od vere ali jo zatajiti, tedaj je stanovitna naša vera.

III. Zistemska ponovitev učne enote. Kajne, sv. Peter je krasen zgled prave vere. Povej še enkrat, kakšne lastnosti je imela vera sv. apostola Petra, J.? Vse te pogloblitve štiri lastnosti mora imeti tudi naša vera (Vpr. 23.) — 1. Tudi naša vera mora biti splošna. „Kdaj je naša vera splošna?“ (Vpr. 24.) S tem pa ni rečeno, da bi morali vse vedeti, kar uči sv. cerkev; za mnoge bi bilo to nemogoče, in za vsakega to tudi ni potrebno. Za resnico torej imamo tudi vse one nauke sv. cerkve, ki jih zdaj še ne znamo, zato ker vemo, da je sv. cerkev nezmotljiva in uči od Boga razodete resnice. Kako se imenuje človek, ki ne veruje vseh resnic, katere uči sv. cerkev. (Krivoverec.) — 2. Tudi naša vera mora biti trdna. „Kdaj je . . .“ (Vpr. 25.) Kaj pa hoče to reči: „dvomimo?“ Že sem vam povedal, da so si mnogi Jezusovi učenci v Kafarnavmu jeli misliti, morda pa ni tako res, kakor Jezus govori in obeta, ker kaj takega še nismo nikoli slišali, in kar ne more nam v glavo, kako bi mogli uživati njegovo telo itd. Morda je Petra tudi obšla enaka misel, a hitro je prišlo na površje trdno prepričanje: Prav gotovo je tako, saj je povedal Jezus, Sin živega Boga, večna resnica. Torej to, če si kdo prostovoljno misli, da to ali ono, kar nas uči od Boga razodeta resnica, bi utegnilo drugače biti, se imenuje prostovoljni verski dvom. Ako si pa kdo take misli odločno izbija iz glave, ni dvom prostovoljen in ni greh. — 3. Tudi naša vera mora biti živa. „Kdaj je . . .“ (Vpr. 26.) Kdor ne živi po svoji veri, ima le mrtvo vero. O taki mrtvi veri pa pravi sv. Jakob: „Kakor je telo brez duše mrtvo, tako je tudi vera brez del mrtva.“ S tem hoče reči: Mrtvo truplo ne more nič več delati, vržejo ga v grob, da segnije v zemlji. Mrtva vera tudi ne stori ničesar za nebesa; in človeka z mrtvo vero bode Bog zavrgel v pekel, da bo tam gorel vekomaj. — 4. Tudi naša vera mora biti stanovitna. „Kdaj je . . .“ (Vpr. 27.) Ta lastnost je še najbolj potrebna, ker brez te bi tudi vse druge nič ne pomagale. Kaj je pomagalo onim učencem, da so že več časa verno hodili za Jezusom, pa so ga popustili v odločilnem trenutku? Odpadniki od vere so pač še slabši nego krivoverci ali neverniki.*)

IV. U p o r a b a. Neprecenljivo velik dar božji je sv. vera; toda kaj bi nam koristili ko bi ga ne znali prav rabiti, v svoj prid si obračati? — Kdor nima splošne vere je krivoverec, ki ne more biti zveličan, ako ostane trdovraten; drzno nasprotuje Bogu, kakor bi mu hotel reči, da je le deloma govoril resnico, deloma pa laž. Kaj ne, strašna reč! Enako se pregreši, kdor prostovoljno dvomi o verskih resnicah, ker ima iste drzne misli proti Bogu, dasi še ne tako odločno! Kaj pa naj rečemo človeku, ki ima sicer pravo vero v vsem obsegu, pa ne živi tako, kakor ga uči vera? Sv. apostol Jakob mu je že podpisal obsodbo: njegova vera je mrtva, ki ga ne more zveličati. Najstrašnejši je pa seveda odpad od prave vere! — Milujmo vse take nesrečne ljudi in trdno sklenimo, da hočemo verovati vse resnice naše svete katoliške vere, zvesto se boriti zoper vse izkušnjave verskih dvomov ter po sv. veri živeti in natanko izpolnjevati njene zahteve v vseh okoliščinah, saj je že milijone naših bratov in sester dalo kri in življenje za to sveto vero, v kateri mi živimo! Vstanite in sklenite roke ter recite za menoj: „O moj Bog! trdno verujem vse, kar si ti razodel in po sv. cerkvi zapoveduješ verovati, ker si večna in nezmotljiva resnica. V tej veri hočem živeti in umreti! Amen. (Cf. Stieglitz).

b) Kateheza o molitvi. (Po običajnem načinu).

I. U v o d. Koliko poglavij ima naš katezikem? Kako se glasi prvo, kako drugo? (O upanju in molitvi.) Že zadnjič, ko smo se učili o krščanskem upanju, sem vam pri

*) Prvikrat, ob ustni obravnavi, naj se brez kake razlage formulirajo katekizmov, odgovori. Med čitanjem pa naj se bistvene reči iz „podavanja“ ponové in morda še pristavi kaj novega, da je učenje bolj živahno in jasno.

poslednjem vprašanju razlagal, kako se krščanskega upanja najbolj vadimo z molitvijo. Torej je v poglavju o krščanskem upanju najimenitnejši nauk o molitvi. O molitvi se bomo danes učili. Le dobro pazite, ker ta nauk je jako imeniten in potreben, zakaj sv. Avguštin kar naravnost pravi: „Kdor zna prav moliti, zna tudi prav živeti“.

II. P o d a v a n j e. (Pojem molitve.) Iz koliko delov sestoji človek? (Iz duše in telesa) Navadno človek dela z obojim, z dušo in telesom; a mnogokrat pa deluje tudi duša sama, in telo je kar pri miru. Tako je posebno pri molitvi: poglavitno delo tu opravlja naša duša ali naš duh; telo nam le nekoliko pomaga, n. pr., s tem, da klečimo, roke sklepamo, oči obračamo proti nebu ali na kako podobo, da govorimo ali pojemo. Sicer pa deluje naš duh. — Le poslušajte: Kje je tvoj duh, kadar (prav v živo) misliš na svojega očeta ali mater? (Doma pri starših.) Da, doma pri starših se mudi tvoj duh; kar hipoma se je preselil tja, čeravno je tvoje telo ostalo v šoli. Kadar pa misliš na Boga, kje je pa takrat tvoj duh? (Pri Bogu.) Kje pa je Bog? (Povsod.) Da, povsod je ljubi Bog, kje je pa še posebno, tako da ga vedno gledajo angeli in svetniki? (V nebesih.) Da, tja gor v nebesa pohiti naš duh, kadar mislimo na Boga. Pravimo tudi: Takrat povzdignemo svojega duha k Bogu. Ker pri molitvi mislimo na Boga, rečemo torej: M o l i t e v j e p o v z d i g o v a n j e d u h a k B o g u.

Pa samo misliti na Boga, še ni zadosti, da bi mogli to imenovati pravo molitev. Kadar se učiš v katekizmu, n. pr., o lastnostih božjih, tedaj tudi misliš na Boga; ali pa takrat moliš? Hudobni duhovi v peklu tudi mislijo na Boga, ali pa kdaj molijo? Pri molitvi mora biti tudi naše srce; tudi v srcu moramo čutiti in želeti, ali da bi Boga hvalili in častili, ali da bi ga zahvaljevali, ali pa kaj prosili. Oboje mora pri molitvi sodelovati: glava in srce! Če torej tako mislimo na Boga, da ga s to mislijo hvalimo in častimo, ali zahvaljujemo ali prosimo, takrat so naše misli p o b o ž n e, takrat molimo. Zato bomo poprejšnji razlagi pristavili še eno besedico. Kako sem že prej rekel? I., povej: Kaj je molitev? (Molitev je povzdigovanje duha k Bogu.) Zdaj pa še pristavi besedico „pobožno“ in reci: „Molitev je pobožno povzdigovanje duha k Bogu.“ No, ponovi še ti: Kaj je molitev?

2. Č e m u m o l i m o ? Že iz tega, kar sem vam povedal, prav lahko razumete tudi drugo vprašanje: Č e m u m o l i m o ? Molimo . . . (iz katekizma, vpr. 259.) Drugačne molitve si ne moremo misliti; v vseh molitvah, kar so jih že ljudje opravili ali jih še bodo, v vseh je mogoče le to troje: ali Boga častijo, ali zahvaljujejo, ali pa prosijo. — a) Ko je Marija izvedela od angela Gabriela, da bo Mati božja, je hitela k svoji teti Elizabeti in je tam zapela prekrasno pesem, ki se začne z besedami: „Moja duša poveljuje Gospoda!“ Kakšna molitev je bila to? (Marija je Boga častila.) Ali poznaš še kaj drugih molitev, s katerimi hvalimo in častimo Boga? (Čast bodi Očetu . . . Svet, svet, svet . . . Slava Bogu na višavah . . . Hvaljen bodi Jezus Kristus . . .) Čemu molimo prvič? — b) Ko je bil Jezus ozdravil deset gobavcev, se mu je prišel le eden zahvaliti. In takrat nam je Jezus razodel, kako zelo mu je všeč, če ga kdo zahvaljuje za prejete dobrrote, ker se je bilo pritožil zoper onih devet, ki se mu niso hoteli zahvaliti. Kdaj moramo Boga posebno zahvaliti? (Zjutraj, po jedi, ko smo dovršili kako posebno imenitno delo, prejeli izredno dobroto; ko so ljudje pospravili poljske pridelke, je zahvaljena nedelja.) Čemu molimo, drugič? — c) Največkrat pa beremo v sv. evangeliju, da so ljudje kaj prosili Jezusa. No, o kom veš, I., da ga je prišel kaj prositi? . . . O kom pa ti? . . . O neki molitvi nam pa pove sv. pismo še posebej, da je bila Jezusu zelo všeč. Gotovo ste že slišali o cestinarju in farizeju, ki sta šla molit v tempelj. Kako je molil cestinar? . . . Otroci, tudi še zdaj je tako: nobena reč ne skrbi dobrega človeka tako zelo kot grehi; zato zopet in zopet prosi sam zase, da bi mu odpustil ljubi Bog vse grehe, pa tudi za druge ljudi prosi, da bi jim bil Bog milostljiv. Zato bomo zadnji točki še pristavili: „posebno prosimo odpuščanja grehov.“ Torej skupno: Tretjič . . .

Zdaj ponovimo vse: Čemu molimo?

3. M o l i t e v p o t r e b n a. I., ali si že kdaj slišal, da tudi tički hvalijo Boga? da cvetlice slave svojega Stvarnika? da ga poveljujejo vse stvari? Res, da nam oznanjajo božjo moč, božjo modrost, ker nam kažejo, kako je mogočen, kako moder, ker je vse

tako lepo ustvaril in še vedno ohranjuje in vlada. A moliti pa ne zna nihče drugi nego angeli v nebesih in pa ljudje na zemlji. Pa še tudi ljudje ne vsi. Ali mama tudi silijo, da bi molil z drugimi otročiček, ki je še le tri leta star? (Tak še ni dolžan moliti, ker se še pameti ne zaveda.) So pa tudi odrasli ljudje, ki se ne zavedajo pameti, ki nikoli ne pridejo k pameti. (Kako se zovejo? Da, topi in blazni ljudje tudi niso dolžni moliti.) Bog jim ne zameri, če ne molijo, ker ne morejo. Torej pomnite: Molitev je potrebna in sicer vsem ljudem, ki se pameti zavedajo.

4. Zakaj je molitev potrebna? Glejte, kako lepa, kako imenitna reč je molitev! Kakor angeli smo takrat, kadar prav lepo molimo. a) Zato je pa Jezus Kristus tako zelo čislal molitev. O koliko in kako goreče je molil naš Zveličar! Molil je jutraj, med dnevom, zvečer pozno v noč, večkrat celo vso noč; molil je v templju, v puščavi, na gori; molil je, ko je bil sam in med ljudstvom; molil je, predno je delal čudeže, pri zadnji večerji, pred svojim britkim trpljenjem in med trpljenjem, ko je na Oljski gori trpel smrtne težave, še umiraje na križu! Učil je učence, kako naj molijo, in sploh je mnogokrat in nujno spominjal k molitvi. Rekel je kar naravnost, da treba vedno moliti. Ob drugi priložnosti pa je opetovano skoro z istimi besedami navduševal za molitev; rekel je: „Prositate, in se vam bo dalo“, in zopet: „Iščite, in boste našli“, ter še tretjič: „Trkajte, in se vam bo odprlo.“ Potlej pa je še enkrat ponovil vse tri opomine „Zakaj vsak, kdor prosi, prejme; in kdor išče, najde; in kdor trka, se mu bo odprlo“. Pa ljubemu Jezusu še ni bilo zadosti, da bi le z golimi besedami opominjal k molitvi, prigovarjal je tudi v prelepih prilikah, n. pr., v priliki o prijatelju, ki je prišel prijatelja ponoči prositi, naj mu posodi kruha. (Ako ni še znana otrokom, naj se natančneje razvije.) „Molitev je vsem ljudem potrebna: 1. ker je Jezus Kristus sam...“ b) Pa tudi lastna potreba nas priganja k molitvi. Brez molitve se namreč ne moremo zveličati. Kako se glasi 6. temeljna resnica? (... da je milost božja k zveličanju potrebna.) Za milost božjo pa je treba prositi. Res, da nam predobrotljivi Bog nekatere milosti tako dá, a sploh pa hoče, da ga prosimo zanje, posebno pa si je treba izprositi milost, da bi v dobrem ostali stanovitni do konca.“ Ta milost je pač najimenitnejša, zato ker je odločilna za večnost in ker ima v sebi še veliko drugih milosti (n. pr., da se moramo iz ogibati greha, premagovati izkušnje, poboljšati se itd.) „Molitev je vsem ljudem potrebna: 2. ker brez molitve...“ Še enkrat obe točki!

III. Zistemska ponovitev: a) ustno po katekizemskem besedilu vsa štir vprašanja. Za zdaj naj zadostuje, če učenec pove tudi s svojimi besedami, da le zadene popolno vsebino. b) Čitaje z učenci naj katehet izprašuje bistvene reči iz svoje razlage in morda še pridene kaj mikavnega. N. pr.: Sveti učeniki imenujejo molitev dihanje naše duše; kakor ne more telo živeti, ako ne dihamo svežega zraka, tako si ne more duša stalno ohraniti posvečujoče milosti brez krepčajoče molitve. Molitev zovejo ključ nebeških vrat; kakor se brez ključa ne more priti do zakladov v zakladnico, enako ne moremo priti do nebeških zakladov brez svetlega ključa goreče molitve. Molitev zovejo tudi nebeško lestvico; kdor se ni v življenju pridno vadil hoditi po tej lestvici s pomočjo svetih misli in želja pobožne molitve, ne bo mogel iti po nji v nebeško veselje, ko se mu steko ure na zemlji.

IV. Uporaba. Neki vojskovodja je na vprašanje, je najpotrebnejše za vojno, odgovoril: Za vojno so potrebne tri reči: prva se imenuje denar, druga se zove denar in tretji se reče denar. In ko bi me vprašali, kaj je najpotrebnejše za dušno vojno, v kateri naj si priborimo kraljestvo božje, bi vam tudi kar naravnost odgovoril: V duhovni borbi zoper izkušnje nam je treba tri reči: prva je molitev, druga je moliev in tretja je molitev. Da, tako je in pri tem ostane! Ako hočemo zmagovati v boju s sovražniki našega zveličanja, nam ni nobeno orožje tako zelo potrebno kot molitev; za stanovitnost v dobrem do konca nam ni nobeno sredstvo tako zelo potrebno kot molitev. Pridno in dobro moliti pa rešiti svojo dušo, malo in slabo moliti pa svojo dušo staviti v skrajno nevarnost, nič ne moliti pa pogubiti svojo dušo, to je eno in isto. (Besede sv. Alfonza pod črto!) Pomislite torej resno, kako je pri vas v tej reči? Ali radi molite? Ali opravljate vse vsakdanje molitve? dobro? pobožno? — Kaj menite, kako se imenuje največji sovražnik naše

molitve, ki nam najbolj brani, da ne molimo veliko in da ne molimo dobro? — Lenoba se mu pravi. Le roko na srce, in odkrito mi povejte: zakaj ste do zdaj morda malo molili, pa še to, kar ste, slabo? Kajne, le zato, ker se niste potrudili! O, ko bi se bili trudili po svoji moči, bi vam vest dajala boljše izpričevalo! Kesanje, sklep . . .!*)

§ 18. Slog kateheze in katehetsko predavanje.

1. V ljudskih šolah je pri vseh predmetih prva zahteva, da se učitelj ponižaj do otroškega obzorja in se privadi preprosti govorici, ki je med otroci v navadi. Posebno pa je to potrebno pri verouku, kjer mora katehet obravnavati težke, abstraktne reči ter obenem tudi delovati na čustva in voljo učencev. Mučno, suhoparno in brezuspešno bi bilo, ko bi že itak težko tvarino pojasnjeval v pretežkem, otrokom nerazumnem jeziku. Torej se mora katehet še posebno pobriniti, da si boljbolj prisvoji otroško govorico.

Posebnost otroške govorice se kaže zlasti v tem, da: 1. ne pozna dolgih stavkov ter rada rabi glagol, ki je že itak posebna krepost slovenskega jezika; 2. izogiblje se odvisnih, postranskih stavkov; 3. redkokdaj se poslužuje osebnih zaimkov ter raje ponavlja dotični samostalnik; 4. abstraktnih pojmov ne rabi in govori konkretno; 5. v splošnost se ne spušča, marveč ostaja pri posameznih predmetih; 6. posebno čisla dvogovore; 7. opazuje malenkosti, za katere se odrasli človek ne meni itd.

N. pr. ad 4. namesto: s pridnostjo in pokorščino se pridobi spoštovanje, bi rekli: stori to, kar ti ukažejo, pa te ne bodo nikjer odganjali in zmerjali. — Ad 5. Otrok le polagoma prehaja od posebnih do splošnih pojmov. Neki deček je stanoval v hiši, kjer je bil fijakar Jaka. Ko pride na trg in zagleda tam dolgo vrsto fijakarjev, vzklikne: „Mama, pogledjte, koliko je ‚Jakatov!‘“ — Ad 7. Ob povrnitvi mladega Tobija se bodo prvi trenutek otroci skoro bolj zanimali za malega psička, ki je prvi priskakljal domov, nego za tako zaželenega domačega sina.

Otroškemu jeziku je jako podoben govor preprostega ljudstva in slog svetega pisma, zlasti stare zaveze in evangelijev. Katehet naj torej pazi, kako otroci govoré; posluša naj preprosto ljudstvo, kako se pogovarja; pridno naj prebira sveto pismo in si prisvaja njega preprosti slog; čita naj dobre mladinske in ljudske knjige in spretno pisane kateheze. Spominja naj se, kako je sam govoril, ko je bil še otrok, pa živo naj si misli, kako bi še zdaj govoril, ko bi bil še mlad ali kdo izmed preprostega naroda.

Dasi naj bo katehetski slog preprost in lahkoumeven, vendar mora ohraniti neko dostojno plemenitost. Izogibati se mora učitelj vsake spotakljive, nizkotne, prostaške, podle besede. Naj ne pozabi, da kot veroučitelj je namestnik Kristusov.

*) Zdi se mi, da je pri „monakovski metodi“ to največja težkoča, da iz glavnega nazorila izvaja le nekaj delov učne celote, druge pa le nekako dostavlja brez prave vezi in jih razlaga z novimi nazornimi pojasnili. N. pr. v katehezi o osmi zapovedi izvaja iz dokaj zamotane zgodbe o Namanu in njegovem lažnivem hlapcu edino je pojasnilo, kaj je laž? vse druge grehe zoper osmo zapoved pa samotež obravnava po drugih konkretnih pojasnilih. V takih slučajih je gotovo bolj umestno, ako se enakomerno za vse dele iste učne enote rabijo razna konkretna pojasnila, kakor so delali že doslej najboljši katehetje.

Katehet bodi otroški, a ne otročji. Ni modro vedno rabiti zmanjševalne besede, n. pr.: čičkati = sedeti; spančkati = spati; molčkati = molite; Bogek = Bog itd. Jezušček naj bi se reklo le tedaj, ko se govori o Zveličarju kot božjem Detetu; ako pa govorimo o njegovi pričujočnosti v tabernaklju, pri sv. maši itd., recimo spoštljivo le: Jezus. Istotako naj bi se o Mariji le redkokrat, le bolj izjemoma, reklo: Mamica ali Majka božja.

2. Ob nastopih naj pazi katehet na primerno govorjenje in kretanje. Tudi svetni učitelj naj bolj svečanostno nastopa, ako subsidiarno nadomestuje kateheta, nego pri svetnih predmetih.

Govori naj: *a)* glasno, da ga lahko razumejo vsi učenci. Vendar preveč naj nikar ne vpije, ker bi se s tem kratila pazljivost učencev, sam pa bi si škodoval zdravju. — *b)* Počasno, da mu morejo učenci slediti. A pomni naj, da prepočasno govorjenje dolgočasi že odrasle ljudi, tembolj po naravi bolj živo deco. — *c)* Zvne in navdušenjem za vzvišeni predmet, ki ga pojasnjuje učencem. Z enakomernim in mrzlim govorjenjem se tu ne opravi kaj prida. — *č)* Pristrčno, očetovsko, da seže mladini do srca in jo pridobi za Boga. Vendar naj se izogiblje nepotrebneга vzdihovanja in neumestnega čustvovanja pri rečeh, ki zadevajo bolj um nego srce. Le kar prihaja od srca, sega tudi do srca. — *d)* Deklamatorično: zdaj bolj počasno zdaj hitreje, zdaj rahljeje zdaj močneje, zdaj z višjim zdaj z nižjim glasom, kakor že nanese vsebina kateheze. Drugače naj pripoveduje vesele, drugače žalostne reči; kjer je vprašanje, naj res vpraša, kjer je vzklík, naj res zakliče; ako pride na vrsto kaj skrivnostnega, naj pripoveduje pritajno in skrivnostno itd. Varuje pa naj se patetičnega, teatraličnega pretiravanja. — *e)* Pred vsem pa je treba, da prav naglašá, zakaj krepko in pravomestno naglašanje podpira in pospešuje vse druge dobre lastnosti katehetskega govorjenja. Govoru primerno bodi tudi katehetovo **zunanje vedenje**. Že njegovo lice, njegov pogled, vse njegovo kretanje naj razodeva prikupno mirnost, spoštljivo prijaznost, jasno veselost, gorečo navdušenost in možato resnóbnost, kakor jo zahteva vzvišeni predmet. Ako je bilo kdaj po zunanjih neprilikah kaj vzburjeno njegovo srce, naj se umiri in naj tega kar nič ne čuti šola. — Stoji naj med poukom na takem mestu, od koder vidi vse svoje učence. Ni mu sicer treba, kakor pribitemu, vedno stati pri mizi; a vedno hoditi semtertja ali celo med klopmi po šoli, bi tudi ne bilo koristno, ter še manj umestno, ko bi vedno sedel za mizo.

§ 19. Učna sredstva.

Učna sredstva za katehetovo izobrazbo smo že omenili (§ 2, 2.), istotako za domačo porabo učencem (§ 3–6.); omenjati nam je torej le še nekaj o šolskih učilih, ki se priporočajo za verouk: *a)* zemljevid Svete dežele; *b)* slike za biblične zgodbe, cerkveno zgodovino in za liturgiko; *c)* nekaj najznamenitejših slik za zgodovino domačega kraja in domače dežele.

a) Zemljevid svete dežele je itak po šolski oblasti zapovedan kot učilo za vse ljudske šole. V nižjih razredih se še ne more uspešno rabiti; tu si katehet pomaga tako, da nariše v primerni razdalji ona mesta, ki jih že imenuje v zgodbah. Heffler ima ob koncu svoje Metodike spretno narisán náčrt za potovanje sv. treh Kraljev. Kaj takega se

lahko nariše na šolsko ploščo ali pa na večji karton. Za nižje oddelke je tudi poraben zemljevid iz zračnega vida, posebej še načrt Jeruzalema. — *b)* Slike naj bodo dovolj velike, da jih lahko skupno opazujejo vsi učenci; pobarvane imajo prednost. Po velikosti se odlikujejo slike, ki jih je slikal Schnor v. Carolsfeld, in Wagemannove; za silo tudi še zadostujejo Herderjeve in Pesslerjeve ter Schreiberjeve. Po elegantnosti so posebno priporočljive Hoffmannove. Za liturgiko in še deloma za cerkveno zgodovino so dokaj uporabne slike, ki jih je priredil Swoboda. Drugih, zlasti zgodovinskih slik naj si izkuša katehet pridobiti po raznih potih; celo na navadnem sejmskem trgu bo našel marsikaj uporabnega. Učence utegne še bolj zanimati, ako bodo opazovali slike raznih umetnikov in založnikov. *c)* Posebno velja to za domačo zgodovino, za katero še ni v trgovini primerne zbirke slik. Da je treba ob uporabi odstraniti iz dotične zbirke vse količkaj nedostojne slike, se itak razumeva samoobsebi.

Pri metodični obravnavi slik je zlasti merodajno dvoje: *a)* kdaj naj se pokaže slika, *b)* kako naj se pojasnjuje otrokom.

a) Med metodiki ni edinosti v tem, kdaj naj se pokaže slika: ali v začetku, med pripovedovanjem, ali ob koncu; vendar je večina za to, da naj se pokaže šele ob koncu in sicer priporočajo nekateri, da naj se to zgodi takoj po „podavanju“, drugi pa, da šele na koncu ob „uporabi“ ali celo prav nazadnje kot nekakšna pregledna ponovitev vse kateheze. Ob taki razliki nazorov ima torej katehet precej prostosti. Nasvetujemo pa to-le: Ako je slika povsem zgodovinskega značaja, naj se pokaže šele ob koncu. Pri zgodbah si namreč že znajo otroci sami dobro slikati v domišljiji; ko bi pa bila njih dušna slika kaj napačna ali pomanjkljiva, si jo izboljšajo in izpopolnijo nazadnje, ko zagledajo, kako so si drugi predstavljali dogodek. Sicer pa vidijo tu le en moment, majhen delček cele zgodbe. — Ako je pa na sliki zgodba bolj postranska reč in ima namen, pokazati posebnosti kraja, obleke, orodja, kakega poslopja itd., če je torej pojmovno — pojasnilnega značaja, tedaj naj se pokaže slika že v začetku in se v „uvodu“ opozori na to, kar je treba vedeti za razumljenje pripovedovanja. Glavna reč bodi dobro in živo pripovedovanje, slika je in ostane le izpopolnilno sredstvo. Le začetnikom, ki so še zelo neokretni, utegne bolj ugajati, ako se prične kateheza s sliko.

Ako pride na vrsto, n. pr. „Vihar na morju“, se spridoma pokaže slika že v začetku ter se opozori le na take reči, ki pojasnjujejo silovitost viharja na morju; potlej pa se slika zopet odstrani in šele ob koncu razkaže to, kar je zgodovinskega. Za tak slučaj se rabi lahko tudi več slik; pri zgodbi „Dvanajstletni Jezus v templju“ se v pripravi pokaže obris Jeruzalemskega mesta in še posebej templja (ako je pri rokah), ob koncu pa dotična zgodovinska slika.

Razstava učil.

(Dalje.)

Največ prostora v razstavi so zavzemala učila za zemljepisje in zgodovino: Učila za ta predmet so napolnila šest prostornih sob šentjakobske šole. Razdeljena so bila v več oddelkov, namreč: A. Domoznanstvo, B. Kranjsko, C. Avstrija, Č. 6—8 razred.

Učila za domoznanstvo (uredili gg. Al. Kecelj, V. Sadar in K. Simon) so se naslanjala na A. Mašerjeve „Učne slike iz domoznanstva“ in so obsegala: 1. Slike: Angeli-Hechtova slika našega cesarja, cesarjeva fotografska slika, Ljubljanski grad, Ljubljana o Valvasorjevem času, vožnja in razsvetljava v Ljubljani v prejšnjih časih, Komensky, Ressel, Slomšek, Radetzky, Vodnik, Zois, Valvasor, Jurčič, Levstik, Erjavec, Bleiweis, c. kr. deželni predsednik Viktor baron Hein, ljubljanski grb, sv. Jurij, mestni župan Ivan Hribar, Laudon, župnik Nikolaj Cic blagoslavlja 17. pešpolk, prvo jutro po potresu v Zvezdi, barako ob potresu, porušena hiša št. 4 v Kolodvorskih ulicah, cesar v Ljubljani, Špitalske ulice, Francevo nabrežje, mostiščarji, Janskega slika: vas. — 2. Nastenski načrti: Strani neba, šolska soba, šolsko poslopje, šolsko imetje, šolsko obližje I. mestne petrazredne deške ljudske šole v Komenskega ulicah, šolsko obližje II. mestne osemrazredne deške ljudske šole na Cojzovi cesti, šolsko obližje III. mestne petrazredne deške ljudske šole na Erjavčevi cesti, šolsko obližje mestne slovenske osemrazredne dekliške ljudske šole pri Sv. Jakobu, stenski načrt mesta Ljubljane in stenski načrt ljubljanske okolice. — 3. Razglednice: ljubljanski mostovi in cerkve. — 4. Risbe učencev in učenk iz domoznanstva; obrisek mesta Ljubljane, napravljen z učenci na II. izprehodu na Grad in obrisek ljubljanske okolice, napravljen z učenci na III. izprehodu na Grad.

„Vsa ta učila — z malimi izjemami — služijo prav dobro ljubljanskim šolam; a za šole na deželi pa ta oddelek nima nikake vrednosti“, tako si je znabitil mislil kak lajik, ko si je ogledoval razstavljene predmete. Ljubljana in zopet le Ljubljana; kaj koristi vse to kmetskim učiteljem? Ne tako, prijatelj! Učitelj, ki službuje v zadnji gorski vasi, je bil tudi s tem oddelkom razstave nad vse zadovoljen, ker je vse razstavljene predmete premotrival s stališča metodike o domoznanstvenem pouku. Vse, kar je tu opazil, bo znal dobro presaditi na domača tla in njegov pouk odslej ne bo več le suhoparno predavanje, temveč slike in načrti ga bodo oživili in napravili zanimivega. Saj vse načrte naredi učitelj lahko sam; slik za dotični kraj znamenitih mož tudi ni težko dobiti in domačih razglednic ne manjka že skoro v nobeni gorski vasi. Tovariši, le pridno zbirajte in prirejte učila! Otroci naj vsaj svoj domači kraj dobro poznajo!

Nekatera učila, spadajoča v ta oddelek, so ljubljanski učitelji sami priredili. S. Terezija Hanzelič je napravila ljubljanski grb, g. Fr. Marolt načrte, prirejene za III. mestno petrazredno deško ljudsko šolo na Erjavčevi cesti, sliko ljubljane o Valvasorjevem času ter sliko „Župnik Nikolaj Cic blagoslavlja kranjski pešpolk v bitki pri Kustoci“ (2 izv.); g. K. Simon pa je razstavil sliko „Cesarska krona in žezlo“, nastenski slikoviti načrt „Strani neba“, skico „Vožnja in razsvetljava v Ljubljani v prejšnjih časih“, nastenski načrt „Šolsko obližje“ za III. mestno deško ljudsko šolo, obrisek „Mesto Ljubljana“; nastenski načrt „Mesto Ljubljana“, ki ga je prvotno izdelal razstavljalec in od katerega imajo kopije vse mestne šole, obrisek „Ljubljanska okolica“ ter sliko „Žena na Poljanah.“

Vsa čast marljivosti imenovanih razstavljalcev! Naj bi dobili mnogo posnemalcev!

Drugi oddelek je obsegal učila za IV. razred (oziroma 4. šol. leto), v katerem se obravnava Kranjsko. Uredili so ga gg. in gdčne J. Furlan, Fr. Gale, M. Janežič, O. Koban, J. Likar, Fr. Marolt, M. Marout, E. Schiffrer, M. Sterle, K. Wider. Vsa učila tega oddelka so bila razdeljena v 18 pododolkov, ki so nam pokazali pot, po kateri naj se uredi pouk o lepi Kranjski deželi. Tu ni onega sistematičnega podajanja gorovij in gor, rek in jezer, mest in trgov, s kakoršnim so nas svoj čas mučili v ljudski šoli. Današnji učenec spozna svojo domačo deželo na ta način, da v duhu potuje iz kraja v kraj ter si ogleduje vse, kar mu je treba poznati in vedeti. Preobširno bi bilo, ako bi hotel tu navesti vsa učila, ki so bila razstavljena v tem oddelku (v razstavnem katalogu zavzemajo skoro 4 strani), pač pa hočem navesti vsa pota, ki jih ljubljanski učenec v duhu prehodi po svoji lepi domovini. On potuje: 1. Iz Ljubljane v Kamnik. 2. Na Šmarno goro. 3. Iz Vižmarjev v Kranj. 4. Iz Tranja do karavank. 5. Iz Kranja do Julijskih Alp. 6. V Bohinj. 7. Do Brežic. 8. Iz Ljubljane do Turjaka. 9. V Novo mesto. 10. V Črnomelj. 11. V Kočevje. 12. V Postojno. 13. V Vipavo. 14. V Cerknico. 15. V Idriji. Nato si ogleda še Ljubljano; napravi si obči pregled Kranjske in končno se mu poda še mal dodatek k zgodovini. — Ali si ni ogledal mladi ljubljčan na ta način vso Kranjsko? Ali še ni učitelju nudila prilika, poučiti svojega učenca o vseh znamenitostih kranjske dežele? Ali ne more tako postopati vsak učitelj?

Za zgled naj slede učila za nekatera potovanja. Vzemimo po eno pot na Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. N. pr. Iz Ljubljane v Kamnik: Zemljevidni obrisek; razglednice: Ljubljana s planinami, Šiška, Ježica, Črnuče (2); Goričica, Domžale (4), Kamnik, Mali grad, Grintavci; izdelovanje slamnikov, izdelovanje smodnika; slike: Kamnik (3), Mali grad v Kamniku, Kamniške planine; vozni red. — Iz Ljubljane do Turjaka: Zemljevidni obrisek; slike: Turjaški grad, Herbart Turjaški, Andrej Turjaški, bitka pri Sisku; razglednice: Grosuplje, Dobropolje, Velike Lašice, Rob, Turjak, Turjaški grad. — V Idriji: Zemljevidni obrisek; Idrija (fotografska slika); cinober, živo srebro, klekljane čipke, orodje za klekljanje (košarica, blazina, kleklji, sukanec, vzorec).

Torej, katera učila je treba preskrbeti za ta pouk? Za vsako pot, ki jo napraviš v duhu s svojimi učenci, napravi si zemljevidni obrisek, na katerem zaznamuješ cesto, po kateri hodiš, ali železnico, s katero se voziš v dotični kraj. Ob poti, oziroma železnici zaznamuj važnejše kraje, zaznamuj reko, gorovje ali goro, ki jo hočeš omeniti pri dotičnem kraju. Tak obrisek je prav preprosto delo; a vendar napravi pouk zelo zanimiv. Prav cenena in zelo važna učila so razglednice. Dandanes, ko ima že vsaka hribovska vas svoje razglednice, pač ni težko takih učil preskrbeti. Tovariš iz Kamnika, pošlji svojemu tovarišu na Turjaku razglednico Malega gradu in on ti bo poslal za to razglednico Turjaškega gradu. S to zameno bode oba tovariša zadovoljna, vsak bo imel eno učilo več. Na ta način si

vsaka šola lahko preskrbi vse potrebne razglednice. Pa tudi druga učila si najlažje nabavimo potom zamene. Šola v Domžalah preskrbi idrijski šoli učila o izdelovanju slamnikov, ta pa pošlje domžalski šoli učila o klekljanju čipk i. t. d.

Končno navajam še učila za zadnje tri pododelke. Ljubljani ca: Zemljevidni obrisek; slike: Postojna, izvir Ljubljanice (3), Ljubljana z Ljubljanico; razglednice: Št. Peter, Planina, Vrhnika, Fužine, Zalog, Vevče; ščuka. — Obči pregled Kranjske: Zemljevid Kranjske, obrisek, panorama gorenjske kotline (slika), pojasnilo zemljevidnih znamenj, grb. — Dodatek k zgodovini: Slike: Mostiščarji, rimski vojaki, Huni (2), Germani (2).

Pri tej priliki moram izreči posebno priznanje g. Fr. Maroltu, ki je poleg mnogih zemljevidnih obriskov izdelal tudi obrisek Baurove Kranjske za prevlečenje s kredo, sliko slapa Savice, slike gradov: Wagensberg, Turjak, Kamen in Predjama, slike Valvasorja, Herbarta Turjaškega, Jurija Vege, Nikolaja Zrinjskega ter sliko k zgodovinski učni snovi „Tabori“. Enako pohvalo zasluži tudi g. K. Simon, ki je tudi napravil vse nastenske obriske o izletih, opremljene z razglednicami. S. Terezija Hanzelič pa je priredila za to učno snov kranjski deželni grb. Imenovani razstavljalci so s tem najbolje dokazali, koliko učitelj lahko sam naredi, ako je učitelj po poklicu in ne le plačan težak.

Naslednji oddelek „Avstrija“, ki so ga uredili s. Terezija Hanzelič ter gg. in gdč. J. Jeglič, L. Jelenec, Fr. Marolt, M. Marout, A. Smerdelj in K. Wider, se je naslanjal na A. Maierjeve „Učne slike iz zemljepisja Avstrija“. Dve sobi sta bili napolnjeni najraznovrstnejših učil, ki so bila razvrščena v sledeče pododelke: 1. Obči pregled. 2. Goropisje. 3. Kras. 3. Ogrska nižina. 5. Dunav. 6. Koroško in Štajersko. 7. Hrvaško in Slavonsko. 8. Primorsko in Dalmacija. 9. Jadransko morje. 10. Dolenje in Gorenje Avstrijsko. 11. Tirolsko in Salzburško. 12. Češko, Moravsko in Šlesko. 13. Galicija in Bukovina. 14. Ogrsko. 15. Bosna in Hercegovina. 16. Dodatek k zgodovini.

Ali naj tu navedem vsa učila, ki so bila tu razstavljeni? Ni mogoče; bilo jih je preveč, da bi mi jih g. urednik dovolil od prvega do zadnjega vsa imenovati. Razstavni katalog jih obsega polnih sedem strani. Sicer bi pa tudi grešil nad potrpežljivostjo cenj. čitateljev, ako bi jih mučil s tako dolgoveznim naštevanjem.

Gotovo bom najbolje ustregel cenj. naročnikom in g. uredniku, ako bom podal zopet le nekaj zgledov, iz katerih bo mogoče natanko spoznati uredbo tega oddelka.

Za oddelek „Obči pregled“ so bila razstavljeni sledeča učila: Vlach, Poočitovanje najvažnejših zemljepisnih pojmov (3); zemljevidni obrisek I: Avstro-ogrska monarhija; Rothang, Šolski nastenski zemljevid Avstro-ogrske monarhije, fizik. in polit.; slike vladarjev obmejnih držav; državni grb. — Za „Goropisje“: Zemljevidni obrisek II: Avstro-ogrske monarhije; fizik. in polit.; slike: Hölzel, Ortler; lednik Pastirica z

Velikim Klekom; Lehmann, Bernske Alpe; slap; kočja za turiste planinska kočja za pastirje; razglednice: kočje za turiste (4), „odhod“, planinske cvetlice (2), planika, ravš, kosi apnenca, kosi granita; rudnine: premog, sol svinec, baker; živali: srna, jelen, divja koza, planinski orel (slike); črevlji za planince, palica za planince, dereze, koplje, cepin, vrv, nahrbtnik; kravji zvonec, kotel, orodje in posode za izdelovanje sira; kos suhega telečjega želodca, kos sira, sirovo maslo. — Za „Kras“: Zemljevid: Rothaug, Šolski nastenski zemljevid Avstro-ogrške monarhije, fizik. in polit.; slike: Postojna, Postojnska jama, vhod v Postojnsko jamo (2), plesišče v Postojnski jami, tartar v Postojnski jami, požiralnik Pivke, Cerknisko jezero, pogozdovanje Krasa pri Št. Petru, Predjamski grad, Benetke, železnica; hrast, bukev, smreka, vinograd; človeška ribica (preparat); kosi apnenca in kapnikov; vino, grozdje; Laurenčič, Kranjsko v slikah in opisih (knjiga). — Za učno snov „Ogrska nižina“: Zemljevid: Rothaug, Šolski nastenski zemljevid, Avstro-ogrške monarhije, fizik. in polit.; slike: Hölzel, Pusta Hortobágy pri Debrecinu; Lehmann, Ogrska pusta; Umlauf, Stenske slike avstro-ogrskih narodov; slike ogrskih mest in pokrajin; podivjani konji; razglednice in druge male slike; pastir (čikoš) in par volov (modela); koruza, pšenica. — Za učno sliko „Dunav“: Zemljevid: Rothaug, Šolski nastenski zemljevid avstrijskih Alpskih dežel, Šolski nastenski zemljevid Sudetskih dežel; slike: Hölzel, Dunav pri Dunaju, Dunaj, izvir Dunava v Črnem lesu, Železna vrata (Ršava); razglednice posameznih krajev, ob katerih teče Dunav; model parnika. — Izmed učil, ki so bila razstavljena za ponazorovanje učne snovi o posameznih kronovinah, navajam za zgled le ona za učno sliko „Tirolsko in Salzburško“: Zemljevid: Rothaug, Šolski nastenski zemljevid avstrijskih Alpskih dežel, deželni grb tirolski, deželni grb salzburški; slike: Innsbruck; Umlauf, Tirolec (narodna noša); Andrej Hofer; Hölzel, Ortler; Salzburg; razglednice: cesta čez Stillski prelaz, Ortler, Meran, St. Ulrich, St. Georgenberg, jezero Tristah pri Lienzu, Innsbruck, gora Izel, jezero Karzer z Battemarjem, Schwarzenstein, hotel Trafoi, Kufstein, Innsbruck proti severu, Innsbruck: Marije Terezije cesta, most čez Ino, grad Nanders; Salzburg (3), Veliki Klek, Gaisbergspitze; stereoskopske slike: Innsbruck, Ortler, Wildbad-Gastein, Hallein; divja koza (slika), sviloreja, pomaranče, limone, smokve, mandlji, kostanj; železo, baker, sol — soline, volnenina, loden, bombaževina, svilenina, leseni izdelki — razpelo. — Končno naj slede še učila, ki so bila razstavljena v oddelku „Dodatek k zgodovini“: Slike: naš cesar, cesarski orel, sv. Ciril in Metod, Babenberžani, Rudolf Habsburški, Gutenberg, Maksimilijan I., Herbart in Andrej Turjaški, Princ Evgen, Marija Terezija, Jožef II., Laudon, Radetzky, A. M. Slomšek, Fr. Erjavec.

Kaj ne, mnogo učil! In vendar sem jih komaj tretjino navedel. Vseh teh res ne bo mogla vsaka šola imeti; nekaj se jih bo pa že dobilo. Nekatera učila se tudi večkrat ponavljajo, kakor zemljevidi, in zato se navidezno veliko število koj zp nekaj znižja. Da za ta oddelek tudi ni mogoče mnogo učil doma napraviti, nam priča oddelek, kjer so bila razstavljena

učila, ki so jih priredili učitelji sami. Razstavni katalog omenja le s. Terezijo Hanzelič, ki je napravila obrisek Jadranskega morja. Pač pa naj učitelj zbira rudnine, poljske pridelke, razne izdelke, razglednice itd. Skoro vsaka stvar, ki je navidezno sicer brez vsake vrednosti, se lahko tu ali tam uporabi kot učilo.

Pa idimo dalje! V naslednjem, in sicer zadnjem oddelku, ki se je pečal s tem predmetom, so bila razstavljena učila za „VI. do VII. razred“. Razdeljen pa je bil ta oddelek v dva pododdelka in sicer: A. Zemljepisje in B. Zgodovina. V oddelku „Zemljepisje“ so bila razstavljena učila za učno snov o evropskih državah in o ostalih delih sveta. Izmed evropskih držav so se upoštevale: Nemčija, Švica, Dansko, Nizozemsko, Belgija, Francija, Anglija, Španija, Portugalsko, Italija, Balkanski polotok in Rumunija, Rusija, Švedija in Norvegija. Ker se v naših navadnih ljudskih šolah ne moremo pečati mnogo s temi državami, kakor tudi ne z drugimi deli sveta, zato tudi ne bom navajal učil, ki so bila razstavljena. Videli smo pač zemljevide, slike raznih krajev in narodov, razglednice, predmete iz rastlinstva in rudništva; razne pridelke in izdelke. — Posebno mnogo lepih slik pasmo videli v oddelku za zgodovino. Tu naj omenim tudi nekaterih lepih slik, ki jih je razstavila tvrdka A. Pichlerja vdove in sina, namreč: A. Lehmann, Kulturnozgodovinske slike. Barvni tisk (88×57 cm) in J. Lohmeyer, Zgodovinske stenske slike. Barvni tisk (72×98 cm). Ker cena tem lepim slikam (3—4 K) ni ravno visoka, si vsaj najvažnejše lahko vsaka šola nabavi. In uprav za zgodovinski pouk še po mnogih šolah ni najti primernih učil; treba pa je tudi v tem predmetu otrokom olajšati učenje s tem, da jim pokažemo sliko, ki kaže dogodek, o katerem smo jim pripovedovali.

L.

(Konec.)

Šolske vesti.

Osebnosti. Profesorju veronauka na državni gimnaziji v Kočevju, gospodu Ivanu Komljanču se je zaradi bolezni dovolil dopust za prvi semester šolskega leta 1905/6. Nadomestoval ga bo gospod Ferdinand Erker, dekan v Kočevju. — Deželni šolski nadzornik gosp. dr. Karol Tumlirz v Črnovicah je prideljen deželnemu šolskemu svetu za Štajersko. — V. VII. činovni razred sta pomaknjena profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani, g. Aleksander Pucskó in profesor na državni realni ravnotam, g. Frančišek Keller. — Proforske izpite je napravil z odliko gosp. dr. Ivan Knific in nastopi službo profesorja v zavodih svetega Stanislava v Št. Vidu. — Izpit iz germanistike je napravil gimnazijski učitelj v Kranju, g. Janko Grafena uer. — Vodja c. kr. ministrstva za uk in bogočastje je pooblastil c. kr. kranjski deželni šolski svet, da nastavi realčnega učitelja g. Fr. Juvančiča v Ljubljani za eksaminatorja za francoski jezik pri c. kr. izpraševalni komisiji za ljudske in meščanske šole v Ljubljani. — Za telovadnega učitelja na mestni realki v Idriji je imenovan g. Ivan Bajželj, doslej učitelj na

c. kr. rud. ljudski šoli v Idriji. Poučevanje italijanščine na II. drž. gimnaziji v Ljubljani je poverjena g. dr. Mihi Opek a.

Odlikovanje. Cesar je odlikoval umirovljenega gimnazijskega kateheta in častnega kanonika na Sušaku g. Matija Marušič a z vitežkim križcem Franc Jožefovega reda. — Vpokojeni nadučitelj v Železnikih, velezaslužni slovenski domoljub in pisatelj g. Jožef Levičnik, je dobil od sv. Očeta zaslužni križec: „Pro ecclesia et Pontifice“ v priznanje njegovega delovanja na cerkveno-šolskem polju. Naše iskrene častitke!

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Provizorična učiteljica v Preserju, gdč. Uršula Mazi je imenovana za provizorično učiteljico v Sostrem, za pomožnega učitelja na Dobravi pri Ljubljani je imenovan g. Frančišek Levstek. Za namestno učiteljico v Postojni je imenovana gdč. Ivana Premelč. Za prov. voditelja nove ljudske šole na Šenturški gori je imenovan učiteljski kandidat g. Frančišek Krmelj; v Srednjo vas prideta za provizorični učiteljici gdč. Jerica Bizjak in gdč. Karolina Gams. Prostovoljno je odložil vodstvo deške ljudske šole v Novem mestu gosp. P. Otokar Aleš, na njegovo mesto pa je imenovan gosp. P. Gothard Podgoršek. Iz Starega loga je predstavljena gdč. Ludmila Bukovic v Velike Lašče, na njeno mesto pa je za suplentinjo imenovana izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Roza Ermacora. Za suplentinjo v Domžalah je imenovana gdč. Marija Jekovec. Za provizorično učiteljico pri D. M. v Polju je imenovana provizorična učiteljica v Vrbovem gdč. Avgusta Erbežnik. Za pomožno učiteljico v Čepljah je imenovana suplentinja v Spodnjem Logatcu gdč. Marija Režek. Provizorična učiteljica v Št. Jerneju, gdč. Bogomila Globočnik se je službi odpovedala. Za provizoričnega učitelja v Mengšu je imenovan izprašani učiteljski kandidat g. Ivan Žagar, za provizorično učiteljico v Cerkljah pa gdč. Marija Kastelic, doslej provizorična učiteljica na Mirni. Za zasilnega učitelja na zasilni šoli na Vrhu pri Svetih Treh kraljih je imenovan župni upravitelj g. Ivan Miklavčič. Za kateheta pri uršulinkah v Ljubljani je imenovan g. Peter Jarc, doslej katehet pri uršulinkah v Škofji Loki; na njegovo mesto pride kapelan g. Pavel Zajc iz Planine. Za provizorično učiteljico v Brusnicah je imenovana izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Amalija Poljanec. Za suplentinji sta bili nastavljeni gdč. Kavčič v Vrbovem in gdč. Mirt v Postojni. Za provizorične učiteljice so bile imenovane gdč. Mar. Veselič v Budanjah, gdč. Klotilda Kunasz v Suhorju, gdč. Marija Uršič v Podkrajju, gdč. Viktorija Cigoj v Harijah, gdč. Amalija Trampuš na Colu. Prestavljena sta provizorična učitelja g. Bogomir Fegic s Cola v Knežak in gospod Andrej Kenič iz Knežaka v Ostrožno brdo. Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Marija Kalin je imenovana za provizorično učiteljico na Breznici, absolvirana učit. kandidatinja gdč. Pavla Potočnik pa za provizorično učiteljico v Komendi. Pomožni učitelj, gosp. Ivan Stalzer je imenovan suplentom v Poljanah pri Novem mestu. Izprašana učiteljska kandidatinja, gdč. Ljudmila Šircelj iz Ljubljane, je postala suplentinja v Šmarjeti. Učitelj g. Anton Mahkota je imenovan za nadučitelja v Voklem, gospa Stanislava Mahkota, učiteljica v Zalem logu pa za učiteljico v Voklem. Učitelj g. Anton Kos je prestavljen iz Voklega v Zali log. Izprašana učiteljska kandidatinja, gdč. Justina Modic, je nameščena kot provizorična učiteljica v Vipavi. Za suplentko na Jesenicah je nastavljena izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Ivana

Orel. Definitivno so na svojih učnih mestih nastavljene sledeče učne moči: gdč. Doroteja Dereani na Sv. Vrhu, g. Ivan Blaganje v Hrvaškem Brodu, gdč. Ivana Paternoster v Trziču in gdč. Ana Dragotin v Št. Lenartu. Za suplentinjo na ljudski šoli v Šmartnem je imenovana gdč. Marija Bitenc. Za suplentinjo je imenovana gdč. Ana Pleško v Nadanjem Selu, ker je obolel nadučitelj g. Ivan Vuga.

(Štajersko:) Za definitivne učiteljice v Središču so imenovane: provizorična učiteljica gdč. Jerica Hrašovec istotam, gdč. Franja Vošnjak na Ponikvi, gdč. Marija Potrato pa na Humu pri Ormožu. Na šolo v Brežicah pride gospod Frančišek Kresnik. Gdč. Ivana Slemenšek, provizor, učiteljica na Zdolah pri Vidmu je premeščena k Sv. Trojici v Slov. goricah. Kot suplentinje so nameščene gdč. Štefanija Cimperšek v Sevnici, Marija Matko v Rajhenburgu, Emilija Knapič in Štefanija Šeligo na Vidmu, Irma Taušek v Brežicah. Provizorični učitelj v Artičah je postal absolvirani učiteljski kandidat g. Alojzij Voglar iz Leskovca. Definitivna učiteljica v Artičah, gdč. Olga Kline se je službi odpovedala. Za nadučitelja sta nastavljena: v Lučah ondotni definitivni učitelj g. Fran Zemljich in pri Sv. Duhu definitivni učitelj v Poljčanah gosp. Ivan Polak. Za učitelja in šolskega voditelja pri Sv. Miklavžu nad Laškim trgom je nastavljen učiteljski suplent v Slivnici pri Celju. Za učitelje, oziroma učiteljice so nastavljeni: v Lučanjih definitivni učitelj v Kanci (Gams) pri Hieftanu g. Benedikt Amort in učiteljski suplent v Wolfsbergu gosp. Edvard Sark, v Slovenjem gradcu (mesto) provizorični učitelj v Slovenjem gradcu g. Maks Dobaj, v Lučah definitivni učitelj v Žitalah gosp. Jožef Korban, v Slivnici pri Celju ondotna

učiteljska suplentka gdč. Mat Lecker, pri Sv. Miklavžu pri Ormožu ondotna provizorična učiteljica gdč. Mar. Požega in pri Sv. Marku provizorična učiteljica pri Vseh svetih pri Ormožu gdč. Roza Rendl G. Josip Kramar, učitelj v Št. Vidu je premeščen v Plešivec, na njegovo mesto je imenovan učitelj g. France Pogačnik. Učitelj g. Oskar Moll je prestavljen iz Laškega trga v Trbovlje.

(Goriško:) Potovalnemu učitelju v Št. Mavru g. Antonu Kutinu se je dovolil dopust za eno leto, da je šel za voditelja učiteljske pripravljavnice v Tolminu. Na njegovo mesto pride g. Moric Benič iz Vedrijana, v Vedrijan pa okružen učitelj g. Ivan Jug. Službi sta se odpovedali gdč. Marija Breščak, učiteljica ženskih ročnih del za Čepovan, Vrata, Lokovec in Gorenji Lokovec in gdč. Marija Kovačič, učiteljica v Ročinju. V Ročinju pride začasno učiteljska kandidatinja gdč. Štefanija Stucin iz Cerkna. Gdč. Frančiška Rjavec je dobila službo učiteljice ženskih ročnih del za Trnovo in Voglarje.

V stalni pokoj je stopila gdč. Pavla Cidrih, učiteljica v Vojniku, gdč. Olga Leskovic v Planini in gdč. Gabrijele Tschurn v Ljubljani.

Dopust do konca februarja 1906 sta dobili gdč. Ivana Velepich, učiteljica v Postojni in gdč. Marijana Jamšek, učiteljica v Domžalah; do konca januarja 1906 pa gdč. Amalija Kobau in gdč. Marija Gasperin v Kostanjevici. Celoleten dopust se je dovolil učitelju gospodu Davorinu Tratniku v Postojni in učiteljici gdč. Štefaniji Kokalj v Košavi; do 20. aprila 1906 pa šolskemu voditelju gosp. Alojziju Pinu v Dolenjem Logatcu. Dopust do velike noči je dobil nadučitelj g. Ivan Demšar v Šmarjeti. Šestmesečni dopust se je dovolil nadučitelju g. Josipu Mediču na Jesenicah.

Odobreni učni knjigi. Naučno ministrstvo je dovolilo, da se sme učna knjiga: „Anton Kržič, Zgodovina svete katoliške cerkve za srednje šole“ rabiti pri verouku v V. razredu mestne realke v Idriji v šolskem letu 1905/6. — Naučno ministrstvo je dovolilo, da se sme knjiga: „Fr. Orožen, Zemljepis za meščanske šole II. stopnja“ rabiti na meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Razpisane učiteljske službe. Na dvorazrednici v Ratečah je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto Prošnje do 15. novembra 1905 na c. k. okrajni šol. svet v Radovljici. — Na štirirazrednici v Radovljici je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto Prošnje do 30. novembra 1905 na c. k. okr. šolski svet v Radovljici. — Na enorazrednici v Skomrah je popolniti mesto učitelja-voditelja z dohodki po II. krajnem razredu. Prošnje do 15. novembra 1905 na krajni šolski svet v Skomrah, pošta Vitanje.

Nagrado za rešitev življenja v znesku 52 K 50 h je priznala deželna vlada nadučitelju g. Ivanu Malnariču pri Sv. Križu, ker je rešil iz vode Marijo Štih.

V pokoj je šel profesor na ljubljanskem učiteljskem g. Jakob V o d e b. Dobil

je tem povodom naslov šolskega svetnika. Blagemu g. svetniku naše najiskrenejše častitke!

Učni načrt za meščansko šolo v Postojni je ministrstvo odobrilo.

V kuratorij cesarja Franca Jožefa I. mestne višje deklinške šole v Ljubljani je c. kr. deželni šolski svet imenoval za dōbo treh let ravnatelja c. kr. učiteljsča g. Antona Črničca kot zastopnika učne uprave

Novе šole. V Reichenau-u in v Dolenji vasi pri Senožečah se ustanovita enorazrednici.

Razširjena šola Štirirazrednica v Zagorju ob Savi se razširi v petrazrednico.

Pouk v oddelkih. Naučno ministrstvo je dovolilo, da se sme s šolskim l. 1905/6 začenši v IV. letniku učiteljske pripravnice v Ljubljani v drugem polletju osem ur namenjenih praktičnim nastopom uporabiti v to, da se gojenci teoretično in praktično poučé o pouku v oddelkih. Ta pouk se je izročil profesorju ljubljanskega učiteljsča g. Rudolfu Peerzu.

Gospa učiteljica. Nižjeavstrijski deželni šolski svet je sklenil, da se morajo nazivati vse učiteljice po nižjeavstrijskih ljudskih in meščanskih šolah „gospé“, ne glede na to, če so omožene ali ne.

Drobtine.

Discipliniranje učiteljskih delegatov. Disciplinarno preiskavo, ki jo je tako blagohotno naklonil učiteljskim delegatom c. kr. dež. šolski svet, smatra nadzornik g. Stiasny popolnoma resno. Vsled njegovega prizadevanja je okrajni šolski svet litijski baje sklenil priporočati

discipliniranje ondotnih delegatov. Glasovala sta za to tudi g. dekan Žlogar in g. Svetec. Ne vemo, ali sta to storila iz osebnih nagibov, ali sta pa tako pokorna c. k. vladi, kakor naši gg. nadzorniki, ki morajo taki biti. Lepo to ni, naj bo že tako ali tako.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
